

Dr hab. Anna Zielińska, prof. ucz.
Uniwersytet Warszawski
Wydział Pedagogiczny

Warszawa, 1 luty, 2021r.

**Ocena dorobku naukowego doktora Roberta Pawlaka
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego, w dziedzinie nauk społecznych,
w dyscyplinie pedagogika
sporządzona dla Rady Doskonałości Naukowej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy**

Dr Robert Pawlak w złożonej dokumentacji przedstawił:

- 1) wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego,
- 2) kopie dokumentów potwierdzające posiadanie stopnia doktora, odbyte studia i posiadane kwalifikacje,
- 3) autoreferat,
- 4) wykaz osiągnięć i dokumenty potwierdzające te osiągnięcia,
- 5) informację o poprzednich postępowaniach habilitacyjnych,
- 6) Informację o recenzentach wydawniczych.

Dokumentacja została przygotowana poprawnie.

Oceniając dorobek naukowy Habilitanta brałam pod uwagę dwa podstawowe, wynikające z ustawy, kryteria:

1. Czy przedstawione do oceny osiągnięcia naukowe stanowią „znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej”, czyli pedagogiki (art. 219, ust 1. pkt 2 Ustawy z 20 lipca 2018r- Dz.U. z 2020r, poz.85)
2. Czy Habilitant „wykazuje się istotną aktywnością naukową (art. 219, ust 1. pkt 3 Ustawy z 20 lipca 2018r- Dz.U. z 2020r, poz.85)

1. Charakterystyka sylwetki i drogi naukowo – badawczej Habilitanta

Dr Robert Pawlak uzyskał tytuł zawodowy magistra w zakresie socjologii na Wydziale Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego w 1999 roku. Rozprawę doktorską pt. *Szkoła i społeczność lokalna w procesie reformowania oświaty* przygotowywał pod kierunkiem prof. dr hab. Renaty Siemieńskiej. Uchwałą Rady Instytutu Socjologii UW uzyskał w 2004r. stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii. Na początku lat dwutysięcznych pracował na stanowiskach badawczych w: Ośrodku Badania Opinii Publicznej i w Pracowni Badań Społecznych. Uczestniczył

w organizowaniu, przygotowywaniu, prowadzeniu badań empirycznych i opracowywaniu ich wyników. Kompetencje badawcze rozwijał w firmie CASE (Consumer Attitudes and Social Enquiry). Do zadań Habilitanta należało koordynowanie projektów badawczych, analizowanie wyników badań i przygotowywanie raportów. W latach 2003-2006 był zatrudniony, na stanowisku głównego specjalisty, w Ministerstwie Edukacji Narodowej w Departamencie Strategii Edukacyjnej i Funduszy Strukturalnych, gdzie uczestniczył, jak wynika z przedłożonego wniosku, w badaniach prowadzonych przez Ministerstwo i w przygotowywaniu ich koncepcji, ale przede wszystkim wykonywał zadania urzędnicze polegające na koordynacji współpracy z organizacjami międzynarodowymi, przygotowywaniu dokumentów programowych i stanowisk Ministerstwa, opiniowaniu aktów prawnych. Przez dwa lata dr Robert Pawlak pełnił funkcję krajowego koordynatora OECD „Przegląd tematyczny szkolnictwa wyższego”, brał udział w pracach zespołów międzyresortowych. Te wszystkie aktywności zawodowe pozwoliły Habilitantowi dobrze poznać problemy polskiego szkolnictwa, w mniejszym zakresie natomiast rozwijały Jego kompetencje badawcze w zakresie nauk społecznych.

W latach 2007-2018 Habilitant pracował w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej na stanowisku adiunkta i starszego wykładowcy. Pełnił także funkcję dyrektora ds. organizacyjnych w Instytucie Filozofii i Socjologii. W czasie pracy w Akademii Pedagogiki Specjalnej powstał, przedłożony w postępowaniu habilitacyjnym dorobek publikacyjny dr Roberta Pawlaka – 3 monografie, a także artykuły, rozdziały w monografiach i recenzje. Dr Robert Pawlak, jako pracownik Akademii Pedagogiki Specjalnej, był kierownikiem projektów badawczych w Kwidzynie i Starachowicach, uczestniczył w badaniach terenowych poświęconych rozwojowi społeczności lokalnych na terenie Mazowsza (Płocka, Pułtuska, Wołomina, Radzymina). Pracując w APS pełnił także inne obowiązki o charakterze dydaktycznym i organizatorskim, brał udział w popularyzacji wiedzy.

W 2019 roku Habilitant rozpoczął pracę w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Departamencie Analiz i Sprawozdawczości na stanowisku głównego specjalisty.

Dr Robert Pawlak dwukrotnie ubiegał się o stopień doktora habilitowanego. Pierwszy raz na Wydziale Socjologii i Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego w dyscyplinie socjologia w 2013 roku, drugi raz na Wydziale Nauk Pedagogicznych Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, w dyscyplinie pedagogika w 2017 roku. W postępowaniu wszczętym w 2013 roku wskazał jako główne osiągnięcie habilitacyjne monografię „Bon edukacyjny w polityce oświatowej”, w roku 2017 „Przemiany edukacyjne w małym mieście”.

2. Ocena aktywności naukowej dr Roberta Marka Pawlaka

Habibitant jest Autorem trzech monografii:

- Reforma oświaty „po polsku”, czyli o tym jak rząd posyła sześciolatki do szkół, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa, 2011 (ss. 137).
- Bon edukacyjny w polityce oświatowej, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa, 2012 (ss.294).
- Przemiany edukacyjne w małym mieście, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa, 2016 (ss,343).

Jest także Autorem 10 artykułów- sześciu z listy B i czterech z listy C wykazu czasopism z 2017 roku, po 10-12 punktów. Wszystkie artykuły zostały opublikowane w czterech polskich czasopismach: *Studia Europejskie, Polityka Społeczna, Kultura i Edukacja, Kwartalnik Pedagogiczny.*

Dr Robert Pawlak napisał 5 rozdziałów w monografiach zbiorowych, które zostały opublikowane w latach:

- 2009 – Powszechne i regulowane bony oświatowe. Koncepcje, zastosowania, efekty w: „Wartości, Polityka, Społeczeństwo” (red) M. Zahorska, E. Nasalska (tekst wykorzystany w monografii: „Bon edukacyjny w polityce oświatowej”).
- 2011 - Nierówności edukacyjne w Polsce w: „Krótkie wykłady z socjologii. T. 1 .Przegląd problemów i metod” (red) A. Firkowska – Mankiewicz, T. Kanasz, E. Tarkowska.
- 2013 – Problem nierówności edukacyjnych. Przykład Krakowa w: „Krótkie wykłady z socjologii. T. 2. Kategorie, problemy, subdyscypliny” (red) A. Firkowska – Mankiewicz, T. Kanasz, E. Tarkowska.
- 2015 – Urynkowienie szkolnictwa w świetle porównań międzynarodowych w: „Socjologia czasu, kultury i ubóstwa. Księga jubileuszowa dla profesor Elżbiety Tarkowskiej” (red) K. Górniak, T. Kanasz, B. Pasamonik, J. Zalewska.
- 2018 – Konflikt edukacyjny w gminie Grunwald. Studium przypadku w: „ Miedzy wyzwaniem i wartościami. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Potockiemu” (red) H. Markiewiczowa, P. Boryszewski.

Habibitant jest także Autorem 8 recenzji.

Dr Robert Pawlak brał czynny udział (z referatem lub posterem) w trzech międzynarodowych konferencjach zorganizowanych na Ukrainie, w Islandii i w Czechach oraz w dwóch szkołach letnich (nie wiadomo w jakim charakterze) odbywających się na Węgrzech i we Francji. Otrzymywał nagrody Rektora Akademii Pedagogiki Specjalnej w kategoriach: działalność naukowa, działalność organizacyjna.

Dr Robert Pawlak nie brał udziału w:

- komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji międzynarodowych i krajowych;

- pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych (pracując w Akademii Pedagogiki Specjalnej brał tylko udział w realizacji projektów badawczych finansowanych przez uczelnię);
- programach europejskich i innych programach międzynarodowych;
- w zespołach oceniających wnioski o finansowanie badań, przyznanie nagród naukowych bądź dydaktycznych.

Habilitant nie jest i nie był członkiem międzynarodowych i krajowych organizacji i towarzystw naukowych. Nie jest i nie był członkiem komitetów redakcyjnych i rad naukowych czasopism. Nie odbywał staży w instytucjach naukowych krajowych bądź zagranicznych.

Liczba cytowań prac Habilitanta wynosi 31, od 2014 roku 20 (według bazy Google Scholar), h-index -3, od 2014 roku -2.

Podsumowując aktywność naukową dra Roberta Pawlaka trudno ją uznać za imponującą. Najważniejsze w dorobku Habilitanta są trzy monografie. Na podstawie dwóch z nich dr Robert Pawlak próbował już otrzymać stopień doktora habilitowanego. Część podanych w wykazie dorobku artykułów naukowych została włączona do późniejszych monografii (np. *Powszechne bony oświatowe. Przykład Chile*, w: *Polityka Społeczna*, nr 10/2008; *Powszechne bony oświatowe na ogólnie regulowanych zasadach. Przykład Szwecji*, w: *Polityka Społeczna*, nr 1/2009; *Krakowski bon oświatowy-studium empiryczne*, w: *Kultura i Edukacja*, nr 2/2012. Dorobek publikacyjny Habilitanta obejmuje artykuły o bardzo zróżnicowanej problematyce. Dr Robert Pawlak zajmuje się tak odległymi zagadnieniami jak: wychowanie przedszkolne (*Stan i perspektywy wychowania przedszkolnego w Polsce*, w: *Kwartalnik Pedagogiczny*, nr 1/2006), ocena programów zapobiegania przemocy wśród uczniów (*Nauczyciele i dyrektorzy szkół o rządowym projekcie „Zero tolerancji dla przemocy w szkole”*, w: *Polityka Społeczna*, nr 11-12/2007), czy polityki edukacyjnej prowadzonej wobec nauczycieli (*Dylematy polityki edukacyjnej wobec nauczycieli*, w: *Polityka Społeczna*, nr 10/2005. Podjętych problemów Autor nie pogłębia w kolejnych publikacjach. Dorobek Habilitanta składa się, w znacznej części, z opisu badań niepowiązanych tematycznie, ale modnych i dyskutowanych w kolejnych latach, problemów. Trudno byłoby wskazać spójne podstawy teoretyczne i założenia metodologiczne powadzonych, przez Habilitanta, badań. Dr Robert Pawlak nie wskazuje żadnej klamry spajającej jego doświadczenia badawcze i analizowane w kolejnych publikacjach, zagadnienia. Warto też podkreślić, że aktywność naukowa dra Roberta Pawlaka tylko w części dotyczy pedagogiki i jest przede wszystkim skoncentrowana na polityce społecznej.

3. Ocena wkładu dr Roberta Marka Pawlaka w rozwój dyscypliny naukowej.

Poddam ocenie przede wszystkim trzy monografie, które Habilitant wskazał w swoim wniosku. Wskazane artykuły i rozdziały w monografiach mają mniejsze znaczenie i jak wskazałam powyżej, są

w części wykorzystywane w późniejszych monografiach. Cele opisywanych w nich badań i wnioski badawcze sytuują się bardziej w obszarze socjologii i polityki społecznej, niż pedagogiki. Nie można z tego czynić Habilitantowi zarzutu, interdyscyplinarność i zdolność do analizowania problemów z różnych perspektyw jest cennym przymiotem każdego badacza, nie mniej ubieganie się o stopień naukowy w dyscyplinie pedagogika wymaga, żeby przynajmniej część dorobku naukowego była wyraźnie usytuowana w tym obszarze.

Ocena monografii z 2011 roku: **Reforma oświaty „po polsku”, czyli o tym jak rząd posyła sześciolatki do szkół.**

Badania, będące podstawą tej publikacji dotyczyły percepcji społecznej części reformy systemu edukacyjnego zapoczątkowanej w 1999 roku, jaką było obniżenie obowiązku szkolnego do wieku sześciu lat. Autor rozpoczynając badania miał świadomość, że ta koncepcja jest silnie kontestowana, zarówno przez rodziców, jak i nauczycieli. We wprowadzeniu do książki wskazał jako cel badania: poznanie stosunku rodziców, nauczycieli, dyrektorów szkół, przedstawicieli władz lokalnych do „kontrowersyjnej i ostro krytykowanej [...] propozycji”. W monografii Habilitant obszernie opisuje historie reform edukacyjnych, ich kierunki oraz różne typologie reform. Przedstawia również wyniki ogólnopolskich badań na temat dojrzałości szkolnej. Nie wskazuje natomiast teorii pedagogicznych, które były podstawą tworzenia projektu badawczego. Trudno jest dostrzec związek między pierwszymi rozdziałami książki a celem badania i przedstawionym w części metodologicznej projektem badawczym.

Habilitant wybrał metodę badań jakościowych, kierowany przez niego zespół przeprowadził indywidualne wywiady pogłębione i zogniskowane wywiady grupowe w grupach bezpośrednio zainteresowanych, wprowadzonym wtedy, obniżaniem wieku obowiązku szkolnego. Badacze natrafili na liczne trudności w przeprowadzaniu zaplanowanego badania, w tym odmowy udziału w badaniu. Jedną z przyczyn tych trudności mógł być źle przygotowany „scenariusz badania”. Pytania w tym scenariuszu są zbyt liczne i bardzo szczegółowe, często sugerujące odpowiedzi. Wiele pytań nie ma związku z wiedzą jaką, o przedmiocie badania, może posiadać nauczyciel. Nauczyciele są np. pytani o to, czy zapewnienie wszystkim pięciolątkom edukacji przysporzy władzom gminy problemów albo czy część rodziców będzie szukała dla swoich dzieci miejsca poza rejonem szkolnym. Niepotrzebnie także scenariusz badania został rozszerzony o ocenę innych, planowanych wtedy zmian, np. badano opinie nauczycieli o zniesieniu obowiązku noszenia mundurków, czy skojarzenia jakie nasuwa im termin „bon edukacyjny” (por. Scenariusz wywiadu z dyrektorami i nauczycielami)

Badania przeprowadzono w różnych typach społeczności lokalnych. Badane były: gmina rolnicza, 2 gminy miejsko-wiejskie- zamożna i przemysłowa, 4 gminy miejskie- rozwijająca się i średniozamożna, położona na Mazurach, położona kilkadziesiąt kilometrów na wschód od

Warszawy, 3 dzielnice warszawskie- inteligencka, apartamentowa, blokowisko (znaczna część zajęta przez osiedla z wielkiej płyty). Łącznie przeprowadzono 46 wywiadów. Trudno dopatrzeć się w takim doborze próby badawczej jakiegoś zamysłu metodologicznego, jedynym kryterium, które było decydującym motywem wyboru tych społeczności lokalnych, była ich dostępność.

Tak źle zaplanowane badania, nie osadzone w teorii, dotknięte błędami metodologicznymi nie mogły przynieść wartościowych wyników. Wnioski z badania dotyczące niedofinansowania edukacji, braku odpowiedniego poinformowania rodziców, nieprzygotowania szkół nie są nowatorskie i wpisują się w dyskurs dotyczący obniżenia wieku obowiązku szkolnego prowadzony w tamtym czasie w mediach i na różnych forach publicznych. Monografia Reforma oświaty „po polsku”, czyli o tym jak rząd posyła sześciolatki do szkół jest ,w mojej ocenie, najślabszą pozycją w cyklu i nie wnosi niczego nowego do rozwoju dyscypliny pedagogika.

Ocena monografii z 2012 roku: **Bon edukacyjny w polityce oświatowej.**

Jest to znacznie obszerniejsza publikacja. Składa się aż z dziewięciu rozdziałów. Autor pokazuje zmiany, jakie zachodzą w edukacji w ostatnich dekadach i przedstawia zarys różnych koncepcji socjologicznych, których twórcy w różny sposób określają cele, zadania i funkcje systemów edukacyjnych (s. 12). Habilitant najpierw przedstawia problematykę rozwoju i biurokratyzacji systemów edukacyjnych oraz teoretyczne propozycje interpretacji procesów społecznych. Przechodzi następnie do uwarunkowań polityki oświatowej i celów reform edukacyjnych, charakteryzuje główne ideologie edukacyjne: neokonserwatyzm, neoliberalizm i ideologie lewicowe. Przywoływana przez Autora literatura i zawarte, w niej stanowiska teoretyczne są znane i nie jest to podejście nowatorskie, ale pozwala na pewne uporządkowanie tematyki i określa ramy teoretyczne, w jakich Autor zamierza się poruszać. Niestety Habilitant nie wykorzystuje tej szansy w empirycznej części pracy, która wydaje się oderwana od, wskazanych w pierwszych dwóch rozdziałach, podstaw teoretycznych. W rozdziale trzecim, Habilitant przedstawia różne koncepcje bonu edukacyjnego, ich związek z teoriami socjologicznymi i ekonomicznymi oraz uwarunkowania ideologiczne. Następnie określa bardzo ogólnie cel swojej pracy badawczej, zastosowaną metodologię i stawia pytania badawcze. Habilitant wybrał metodologię jakościową. Wskazuje źródła, z jakich korzystał: dokumenty urzędowe, dane statystyczne, wyniki badań empirycznych. W kolejnym rozdziale opisał zastosowanie bonów edukacyjnych w systemach oświatowych Chile, Szwecji, Stanów Zjednoczonych, charakteryzując cele, przebieg i efekty reform edukacyjnych w tych krajach. Niestety ten rozdział, (piąty) kluczowy dla monografii ma bardziej opisowy niż analityczny charakter. Autor szczegółowo, na podstawie dostępnych dokumentów przedstawia różne sposoby wprowadzania bonów edukacyjnych w różnych krajach, następnie wskazuje jakie skutki finansowe i w zakresie dostępu do edukacji, dzieci z różnych środowisk społecznych, wprowadzenie tych bonów spowodowało oraz jak zostało ocenione przez

społeczeństwo. Habilitant nie próbuje w sposób syntetyczny, odwołując się do kilku kategorii analitycznych, porównać proces i skutki wprowadzania reform w trzech krajach. Habilitant nie wykorzystuje swoich analiz z rozdziału trzeciego i wcześniejszych, nie odwołuje się do przyjętych wcześniej założeń teoretycznych. W monografii Autor wykorzystał swoje wcześniejsze publikacje, ale nie udało mu się połączyć ich w spójną całość.

Dalsza część monografii poświęcona jest opisowi reform edukacyjnych w Polsce i przedstawieniu dwóch, zastosowanych w praktyce, rozwiązań dotyczących wykorzystania bonów edukacyjnych, w dwóch polskich miastach. Autor przedstawia, istotnie różniące się między sobą rozwiązania zastosowane w Kwidzynie i Krakowie. Nie porównuje ich, ale trudno z tego czynić zarzut ponieważ nie byłoby to możliwe ze względu na odmienne „konceptje” tych bonów. Przedstawienie rozwiązań kwidzyńskiego i krakowskiego poprzedza przedstawienie stosunku działających, w czasie powstawania książki, polskich partii politycznych i związków zawodowych do koncepcji bonu edukacyjnego. Habilitant na podstawie analizy dokumentów programowych partii politycznych, informacji zamieszczonych na stronach internetowych i wywiadów z liderami opisuje założenia ideowe tych partii, ich koncepcje reformowania edukacji, w tym stosunek do bonu edukacyjnego. Ta część pracy ma charakter politologiczno-historyczny i jeszcze pogłębia wrażenie braku spójności monografii.

Pomimo pewnych walorów poznawczych i ciekawego pomysłu na badania porównawcze zastosowania bonów edukacyjnych, opartych na różnych modelach teoretycznych, w zróżnicowanych kontekstach politycznych, społecznych i gospodarczych trzech różnych krajów, monografia: Bon edukacyjny w polityce oświatowej stanowi niewykorzystaną szansę na dobrą naukową publikację. Autor próbował włączyć do niej wszystko co znalazł, na temat bonów edukacyjnych. Nie zastosował do analizy wyników badań założeń teoretycznych, przywoływanych w pierwszych rozdziałach pracy. Praca sprawia wrażenie kompilacji kilku projektów badawczych dlatego trudno tu dostrzec spójną koncepcję metodologiczną. Monografia nie stanowi znaczącego wkładu w rozwój dyscypliny naukowej - pedagogika

Ocena monografii z 2016 roku: **Przemiany edukacyjne w małym mieście.**

Przedmiotem tej pracy jest analiza procesu przemian edukacyjnych zachodzących w ciągu piętnastu lat w społeczności lokalnej, w małym mieście Wołomin położonym w pobliżu stołecznej metropolii. Autor zaplanował swoje badanie jako studium przypadku. W społecznościach lokalnych są implementowane reformy zaplanowane na szczeblu centralnymi. Celem Habilitanta było poznanie, z perspektywy władz lokalnych i przedstawicieli lokalnych instytucji, procesu wdrażania reform oświatowych i zachodzących pod wpływem tych reform i innych czynników cywilizacyjno-kulturowych,

szczególnie globalizacji i urynkowania edukacji , przemian w Wołominie , które chciał potraktować w swojej monografii, jako „laboratorium przemian edukacyjnych”.

Podstawy teoretyczne pracy zostały przedstawione w skróty i dość powierzchowny sposób w dwóch pierwszych rozdziałach. Autor odwołuje się do dwóch koncepcji: ryzyka-ukazującą rozpad więzi między szkolnictwem zawodowym a rynkiem pracy i urynkowania edukacji związanego z poszerzaniem możliwości wyboru edukacyjnego, wspieraniem konkurencji między szkołami i rozliczania ich z osiągniętych wyników (s. 11).

Materiał empiryczny, który Autor analizował w swojej pracy był zbierany przez szereg lat i obejmuje wiele źródeł. Habilitant wraca do badań prowadzonych w tej społeczności w latach 1999-2001 i analizuje powtórnie uzyskane wtedy wyniki odnosząc je do badań prowadzonych w latach 2013-2014. Habilitant wykorzystał wyniki badań prowadzonych w ramach dwóch projektów badawczych realizowanych w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, badania z 2012-2013 roku „Rola społeczności lokalnych w rozwiązywaniu problemów indywidualnych i zbiorowych w nowych ośrodkach akademickich” oraz badania z lat 2013-2014 „Rola kobiet i mężczyzn w budowaniu spójności społecznej w Płocku i Wołominie” . Badania składały się z kilku bloków tematycznych, które obejmowały takie zagadnienia, jak: problemy funkcjonowania władzy lokalnej, problemy i potrzeby edukacyjne społeczności lokalnej, aspiracje edukacyjne i tożsamość młodzieży, funkcjonowanie osób w podeszłym wieku, działalność szkół wyższych, kształtowanie społeczności podmiejskich, działalność organizacji pozarządowych (s.46). Zakres prowadzonych badań był więc bardzo szeroki i zdecydowanie wykracza poza problematykę przedstawioną w monografii dra Roberta Pawlaka. Habilitant określił dość precyzyjnie, w jakim zakresie uczestniczył w badaniach i jakie obszary badań są przedmiotem jego analiz w przedstawionej do oceny monografii. Jego celem było uzyskanie odpowiedzi na pytania: o główne kierunki polityki oświatowej władz samorządowych, najważniejsze problemy edukacyjne Wołomina w opinii przedstawicieli władz (burmistrza, radnych), szkół (dyrektorów, nauczycieli, pedagogów szkolnych), lokalnych instytucji (dyrektorów MOPS, UP, rektora szkoły wyższej), urynkowanie oświaty, nierówności edukacyjne, działania szkół i organizacji pozarządowych na rzecz umocnienia spójności społecznej , problem zerwania więzi między szkołami zawodowymi i lokalnymi przedsiębiorcami, rolę szkoły wyższej w społeczności lokalnej (s. 46-47). Problemy badawcze zostały więc określone bardzo szeroko i dotyczą wielu dziedzin, nie tylko i nie przede wszystkim pedagogiki ale także polityki społecznej i socjologii miasta.

Habilitant wybrał jako metodę badań studium przypadku, który miała stanowić społeczność lokalna. Słusznie przyjął, za Robertem Stake , że opisując przypadek należy dokonać wyboru i wykorzystać technikę triangulacji. Nie można zajmować się wszystkimi informacjami , „analiza zawierać powinna główną tezę, przegląd literatury, opis przypadku i wnioski” (s. 47). Niestety Autor nie w pełni zastosował się do przyjętego założenia. Zgromadzony i analizowany materiał badawczy jest

obszerny ze stratą dla jakości analizy, szczególnie utrudnia to uchwycenie „zmiany”, która mogłaby prowadzić do wniosków istotnych dla pedagogiki. Badania obejmowały: analizę dokumentów urzędowych (strategie, plany rozwoju), statystyk dotyczących miasta i gminy, indywidualnych wywiadów pogłębionych z przedstawicielami lokalnych instytucji, treści artykułów prasowych dotyczących edukacji zamieszczonych w trzech lokalnych tytułach prasowych. Habilitant uzyskał bogaty, ale zróżnicowany pod względem jakości materiał. Dominują w nim wywiady, przeprowadzono ich aż 104, przede wszystkim z nauczycielami i dyrektorami szkół, ale także z przedstawicielami lokalnej władzy, dziennikarzami, pracownikami i studentami Uniwersytetu Trzeciego Wieku, pracownikami UP i MOPS, a nawet trenerami sportowymi i zawodnikami. Jakość tych wywiadów jest różna i nie wszystkie mogą być potraktowane jako wywiady pogłębione. Przeprowadzający wywiady często zadawali się krótkimi, zdawkowymi odpowiedziami. Autor nie zawsze jest w stanie zapanować nad tak rozległym, zdobytym w drodze wywiadów, materiałem. Często poprzestaje na prezentacji odpowiedzi, nie próbuje wyprowadzać z nich wniosków istotnych dla pedagogiki.

Analiza materiałów prasowych jest krótka i nieinteresująca. Nie ułatwia zrozumienia przemian zachodzących w środowisku lokalnym podwarszawskiego Wołomina.

Oceniana monografia jest obszerna i poświęcona, nie tyle analizie przemian edukacyjnych, jak wskazywałby tytuł, ale w znacznej części analizie przemian społeczno-ekonomicznych, politycznych, politykom lokalnym prowadzonym w różnych obszarach życia miejskiego, działaniom na rzecz spójności społecznej. Autor podejmuje także problemy związane z edukacją, charakteryzuje wołomiński system edukacyjny, kierunki polityki edukacyjnej władz lokalnych, zasady finansowania szkół i ich urynkowanie, brak współdziałania podmiotów zajmujących się edukacją. Problemy te analizuje przede wszystkim z perspektywy socjologicznej bądź polityki społecznej, a rzadziej z perspektywy pedagogicznej. Przedłożona do oceny monografia jest najlepszą pozycją w cyklu i chociaż mieści się w obszarze nauk społecznych, do dyscypliny pedagogika nie wnosi zbyt wiele.

Ocena wybranych artykułów dr Roberta Pawlaka.

W większości, artykuły przedstawione przez Habilitanta zostały włączone do ocenionych już monografii. Te, które nie zostały włączone dotyczą bardzo zróżnicowanych zagadnień, mieszczących się w obszarze zainteresowania socjologii, pedagogiki, polityki społecznej.

Do takich można zaliczyć:

- Problem nierówności edukacyjnych. Przykład Krakowa w: „Krótkie wykłady z socjologii. T. 2. Kategorie, problemy, subdyscypliny” . W którym zastosowano socjologiczną analizę nierówności edukacyjnych.
- Cztery gminy wokół miasta. Problemy edukacyjne podwarszawskich społeczności lokalnych w: „Kultura i Edukacja” nr.4/2005. W interesujący sposób Autor przedstawił w nim problemy społeczne,

gospodarcze i edukacyjne w czterech podwarszawskich miejscowościach: Karczewie, Izabelinie, Nadarzynie i Wołominie.

- Polska reforma oświaty a europejska polityka edukacyjna w: „Studia Europejskie” nr.3/2004.

Autor pokazuje w artykule trudności z implementacją reformy edukacji z 1999 roku w zróżnicowanych społecznie gminach: Wołomin, Grunwald i Lwówek Wielkopolski.

Konkluzje tych artykułów mają oczywiście znaczenie dla pedagogiki chociaż Autor stosuje w nich podejście właściwe dla socjologii, co, jak już wspominałam, nie powinno być dyskwalifikujące ponieważ podejście interdyscyplinarne wzbogaca warsztat badacza.

Podobny charakter ma dobra publikacja dotycząca wychowania przedszkolnego: Stan i perspektywy wychowania przedszkolnego w Polsce w: „Kwartalnik Pedagogiczny” nr. 1/2006. Autor stosując poprawny warsztat badawczy dostarcza wartościowej wiedzy pedagogom.

Te kilka, wymienionych wyżej, artykułów oceniam pozytywnie, ale nie mogą one przeważać błędów i braków występujących w innych publikacjach.

Konkluzja

Niestety, analiza przedłożonej dokumentacji, a w szczególności trzech monografii, które wobec braku wskazania przez Habilitanta głównego osiągnięcia naukowego, traktuję równorzędnie, nie pozwala mi na sformułowanie pozytywnego wniosku. Badania prowadzone przez Habilitanta nie mają mocnych podstaw teoretycznych. Habilitant zajmuje się wieloma zagadnieniami, ale analizowanych problemów nie pogłębia. Najlepsze prace dr Roberta Pawlaka sytuują się w obszarach socjologii i polityki społecznej i nie ma podstaw, żeby osiągnięcia Habilitanta uznać za stanowiące znaczący wkład w rozwój dyscypliny pedagogika. Habilitant nie spełnia również drugiego kryterium do nadania stopnia doktora habilitowanego, Jego aktywność naukowa jest niewystarczająca. Nie spełnia bardzo wielu kryteriów, wymienionych w przepisach prawa, które stanowią podstawę nadania stopnia doktora habilitowanego. W związku z tym, stwierdzam, że w moim przekonaniu naukowy dorobek doktora Roberta Marka Pawlaka nie spełnia wymogów wskazanych w art. 219, ust 1. pkt 2 i 3 Ustawy z 20 lipca 2018r i tym samym wnoszę o odmowę nadania Kandydatowi stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika.

